

PRIJATELJSTVO HRVATSKIH KRALJEVA S KRALJEVIMA BIJELE HRVATSKE

S. PANTELIĆ

U hrvatskoj su historiografiji nastala različita mišljenja u vezi s navodom Konstantina Porfirogeneta u 30. poglavlju: »A od Hrvata, koji su došli u Dalmaciju, odijelio se jedan dio i zavladao Ilirikom i Panonijom; a oni su imali samostalnog vladara koji je slao vladaru Hrvatske darove u ime prijateljstva.«¹

Iz tog navoda moramo nužno zaključiti da su Hrvati iz Ilirika i Panonije slali darove nekom trećem vladaru Hrvatske izvan Ilirika i Panonije, a to bi dakle morao biti vladar u Bijeloj Hrvatskoj, koji je po navodu Konstantina Porfirogeneta bio podložan franačkom caru Otonu Velikom (936–973) jer Konstantin Porfirogenet kaže: »A ostali su Hrvati ostali blizu Franačke i nazivaju se danas Bjelohrvati ili Hrvati Bijeli te imaju svoga vlastitog arhonta a podložni su Otonu Velikom, kralju Franačke i Saske.«²

Prema ovom navodu riječ je dakle o nekom trećem vladaru izvan područja današnje Hrvatske.

U vezi s ovim navodom kaže hrvatska historičarka N. Klaić: »I taj je podatak različito tumačen. Šišić je jednom mislio da je car 'očito htio protumačiti otkud to da Hrvata ima još i izvan Hrvatske države', pa je uz taj podatak nabrajao pojave imena Hrvat izvan Hrvatske. Kasnije je govoreći za Tomislava o veličini Hrvatske naginjao pretpostavci da se to odnosi na X st. kad se 'Panonska Hrvatska sama od svoje volje u tim teškim vremenima prislonila uz Dalmatinsku kao uz jači državni organizam, a njeni odličniji ljudi (župani) pridržali su i dalje svu domaću plemensku upravu šaljući hrvatskomu vladaru, kao vrhovnomu gospodaru počasne darove'.«³

Ovo se mišljenje Ferde Šišića ne može prihvatiti, jer su po njegovu mišljenju župani vladali u Iliriku i Panoniji i slali darove hrvatskom kralju Tomislavu u dalmatinsku Hrvatsku. Ovo mišljenje nikako ne odgovara navodima Konstantina Porfirogeneta, jer on jasno kaže da se jedan dio Hrvata, koji su

¹ Constantine PORPHYROGENITUS, *De administrando imperio*. Greek text edited Moravcsik Gy. english translation Jenkins R. J. H., Budapest, 1949.

² Konstantin PORFIROGENET, *nav. dj.*, pogl. 30.

³ F. ŠIŠIĆ, *Povijest Hrvata*, str. 277, 405.

došli u Dalmaciju, odijelio i zavladao Ilirikom i Panonijom i da su imali samostalnog vladara, koji je slao vladaru Hrvatske darove u znak prijateljstva. To znači da su ovi vladari u Iliriku i Panoniji slali darove nekom trećem vladaru Hrvatske izvan današnjih područja.«

Ovdje Nada Klaić ispravno primjećuje da ovo rješenje možda nije konačno. Prema mojim zaključcima i navodima Konstantina Porfirogeneta, slali su vladari iz Ilirika i Panonije darove u znak prijateljstva vladarima u Bijelu Hrvatsku u blizini Franačke, tj. na istočnoj granici Franačkog Carstva na limesu rijeke Labe i Sale. Pitanje ostaje samo koji bi to mogli biti vladari.

U potrazi za tim kraljem u Bijeloj Hrvatskoj naišao sam na knjigu Paula Hirscha *Widukinds Saechsische Geschichten* (Leipzig, 1931). Na kraju te knjige objavljen je izvještaj Ibn Jaquba o zemljama Slavena iz 973. (s arapskog na njemački preveo Georg Jakob). Ibrahim ibn Jakub bio je Židov i afrički trgovac robljem, a 973. bio je na dvoru cara Otona Velikog u Merseburgu, gdje mu je, kako on kaže, sam car Oton Veliki pripovijedao o nekim Slavenima. Dr. H. Ritter otkrio je jedan rukopis Bekrijevi u Lalemi džamiji u Istanbulu, gdje se nalazi pod brojem 2144, dok u Njemačkoj postoji rukopis Kodex Lamberg.

U svojem izvještaju o Slavenima iz 973. spominje Ibrahim ibn Jakub Hrvate pod imenom Hairavas i kaže da njima pripada kraljevska loza. U njegovo vrijeme imali su Slaveni četiri kralja i to kralja Bugarske, kralja Boleslava (II. 967–999) iz Praga, Češke i Krakova, Miška kralja na sjeveru (poljski kralj Miško 960–992) i kralja Nakonona na krajnjem zapadu, dakle hrvatskog kralja.

Zemlja Nakonova graniči na zapadu sa Sasima a jedan dio s Dancima »Mermer« (Normani = Danci). Njegova je zemlja bogata konjima, odakle se konji izvoze. Oni su potpuno oboružani oružjem i to oklopima, šljemovima i mačevima. Od mjesta Burg do granice ima 10 majli (arapska majla iznosi nešto manje od jedne trećine njemačke majle). Ako je njemačka majla iznosila 7.420,4 m, a arapska je nešto manja od jedne trećine, onda je arapska majla iznosila oko 2.400 m). Od mjesta Burg do mosta ima 50 majli. Riječ je o drvenom mostu koji je dugačak jednu majlu, a od mosta do dvora Nakonova ima 40 majli. Taj se dvor naziva Grad, to znači Veliki Grad, a južno od Grada nalazi se jedan dvor koji je izgrađen u slatkovodnom jezeru. Tako Slaveni rade najveći broj svojih utvrda: Oni odu na livadu koja je bogata vodom i šikarom, označe tu okruglo ili četvorno mjesto, prema obliku i veličini utvrde koju namjeravaju napraviti, kopaju okolo i nabacuju iskopanu zemlju, koju utvrde daskama i zabitim stupovima na način bedema, dok ti bedemi dobiju na željenoj visini. Za tu se utvrdu izmjere vrata na kojoj se strani želi, te se ulazi i izlazi po drvenom mostu. Od utvrde Grad do oceana udaljenost je 11 majli. Vojske provaljuju u zemlju Nakonovu s velikom teškoćom, jer se njegova sva zemlja sastoji od livada, guštika i močvara.⁴

Ako je dakle od tog Velikoga Grada do granice prema Sasima bilo 10 arapskih majli (24 km), do Baltičkog mora 11 arapskih majli (27 km), a južno od toga Velikog Grada nalazilo se jezero, onda to može biti samo Šverinsko jezero i današnje mjesto Mecklenbug, koje se grčki nazivalo Magnopolis, a to je bio glasoviti hrvatski trgovački centar kojega su Danci nazivali Reric a

⁴ P. HIRSCH, *Widukinds Saechsische Geschichten*, Leipzig, 1931, str. 182–183.

Franci Rethra. Dok su Franci taj slavenski narod pod Nakonom nazivali Abodriti ili Obodriti, Ibn Jaqub ih naziva Hrvati.

Tako nam je taj židovski trgovac robljem otkrio da se pod Abodritima trebaju razumjeti Bijeli Hrvati, kako ih naziva i Konstantin Porfirogenet. Ujedno nam je otkrio da su vladari iz Ilirika i Panonije mogli slati darove u znak prijateljstva samo tomu hrvatskom kralju, kralju Nakonu, koji je vladao od 954. do 973.